

Banda Municipal d'Igualada, dirigida pel mestre Joan Just (1941). Foto Procopi Lluçà (ACAN-AFMI, fitxa 664)

SETANTA-CINC ANYS DE BANDA DE MÚSICA A IGUALADA

GLÒRIA MESTRE DALMAU

Setanta-cinc anys de posar el fil musical als esdeveniments festius i solemnes d'Igualada eren un bon motiu per cercar més dades sobre la història de la Banda de Música d'Igualada, entitat que ha fet costat a les tradicions més arrelades i estimades de la capital de l'Anoia: la Cavalcada de Reis, Sant Antoni Abat i els Tres Tombs i el Sant Crist, entre altres.

Com serien aquestes festes sense les seves *bandes sonores*? Quan es parla de les celebracions citades, podríem dir que en l'imaginari col·lectiu igualadí sempre hi sonen de fons l'*Himne del Patge Faruk*, La Patera i el valset dels *Tres Tombs*.

Aprofitant la celebració del 75è aniversari de la presentació de la Banda Municipal a la ciutat, els membres actuals de la banda hem volgut retre un homenatge fent un concert, una exposició i un recull de tota aquella informació que fins ara no s'havia donat a conèixer. Vam adonar-nos de l'escassa informació publicada, possiblement perquè, tot i tenir un paper rellevant en el transcurs de la vida cultural de la ciutat, la Banda ha estat una formació que ha tingut la funció d'acompanyar els esdeveniments principals d'Igualada sense ser-ne la protagonista.

CONSIDERACIONS PRÈVIES

Com a antecedents a la Banda Municipal d'Igualada, tenim notícies d'altres agrupacions musicals de la ciutat, en format orquestra i també

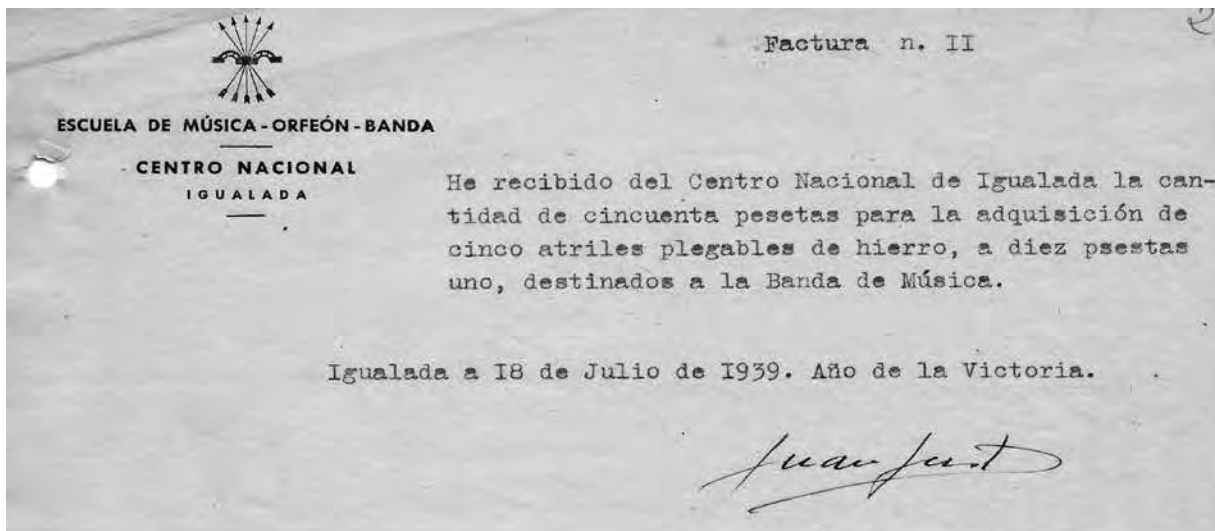
de marxa, sobretot vinculades a la vida religiosa igualadina, sol·licitades igualment per a les festes de barri i contractades per a concerts. Parlem de la Banda del Sagrat Cor (1896-1918), filial de la Capella del Roser i també de l'Apostolat de l'Oració i fundada per Isidre Solà i Marsans, campaner, sagristà i músic de la parròquia de Santa Maria.¹ També s'anomenava Banda-Orquestra Joventut Filharmònica, segons quina era la seva actuació. En aquell temps coexistia amb una altra banda, la Lira Igualadense (1897-1898), dirigida pel professor Agudo;² en la Festa Major de 1898, també se la cita com a Banda Municipal.³ Segons sembla, el nom d'aquesta formació variava en funció de l'esdeveniment. D'altra banda, Ramon Solsona i Cardona, en el seu llibre *Mi ciudad y yo*,⁴ explica que va ser el primer a passejar un saxofon en si bemoll pels carrers de la ciutat amb la Banda del Sagrat Cor, i que les dues bandes —la del Sagrat Cor i la Municipal— van tenir certes rivalitats.

1. SOLÀ I DALMAU, Miquel, «Apunts per a la història: La Banda del Sagrat Cor», a *Vida... Revista de la família igualadina*, 1072. Igualada, 1974.

2. SOLÀ I DALMAU, Miquel, «Apunts per a la història: Joventut Filharmònica», a *Vida... Revista de la família igualadina*, 1070. Igualada, 1974.

3. SOLÀ I DALMAU, Miquel, «Apunts per a la història: La Lira = Banda Municipal?», a *Vida... Revista de la família igualadina*, 1083. Igualada, 1974.

4. SOLSONA, Ramon, *Mi ciudad y yo*. Igualada: Imp. Ponce, 1948.

Quant a la música que amenitzava els Tres Tombs d'Igualada, Josep Riba i Gabarró cita l'actuació musical i les dates en les quals van actuar diferents bandes militars i municipals foranes:⁵ Banda del Regimiento de Alcántara de Barcelona (1919), Banda del Regimiento de Badajoz (1925 i 1926), Banda del Regimiento de Numancia (1927), Banda del Regimiento de Jaén (1928-1930) i Banda Municipal de Sabadell (1931-1932). Així, doncs, almenys durant aquests anys i en aquesta festa, no tenim constància que hi toqués cap banda local.

ELS PRIMERS ASSAIGS

Ens endinsem ara en la història de la Banda actual i el seu inici i ens situem, doncs, al lloc on es gestava la formació musical dels igualadins: el Conservatori de l'Ateneu, que va ser fundat l'any 1921 i que va tenir com a primer director Manuel Borgunyó i Pla. El 30 de setembre de 1922, Borgunyó va proposar a la junta de l'Ateneu un

5. RIBA I GABARRÓ, Josep, *Historial de l'antic Gremi de Traginers 1822-1977*. [Igualada]: Antic Gremi de Traginers d'Igualada, 1996.

projecte per a l'organització d'una banda municipal.⁶ El 14 d'octubre d'aquell mateix any apareixia a l'*Eco d'Igualada* aquesta notícia:

«Per la direcció del Conservatori de l'Ateneu, ha sigut repartida una fulla divulgadora del propòsit que té aquella entitat d'organitzar una Banda de Música amb elements formats en les seves aules. Molt ens plau eixa lloable iniciativa i fem els vots més sincers per a que pugui portar-se a bon fi, perquè la nostra ciutat, que compta amb molts elements artístics dispersos, alguns ben notables, es troba completament mancada d'un conjunt nodrit i ajustat com correspondria que tingués Igualada».

Tanmateix, d'acord amb la informació de què disposem, veiem que la Banda no es comença a desenvolupar fins passada la Guerra Civil. Amb l'entrada a Igualada de les tropes franquistes el gener de 1939, l'Ateneu va ser confiscat i va passar a ser el Centro Nacional. En aquells moments, el conservatori va passar per una època difícil, fins al punt que va perillar la continuïtat del centre.

Acabada la guerra, Joan Just i Bertran, mestre i director del Conservatori des de 1931 —el qual, al

6. RIBA I GUMÀ, Salvador, *L'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera: 1863-1939*. Igualada: Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, 1988.

cap de poc temps de la seva arribada a Igualada, ja s'havia guanyat el respecte, l'estima i l'admiració de tots els alumnes i músics de la ciutat—, va emprendre els primers assaigs l'estiu de 1939. El 18 de juliol d'aquell any es van adquirir diferents instruments de vent, faristols i algunes partitures a nom d'*Escuela de Música – Orfeón - Banda del Centro Nacional*.

PRIMERA PRESENTACIÓ EN PÚBLIC

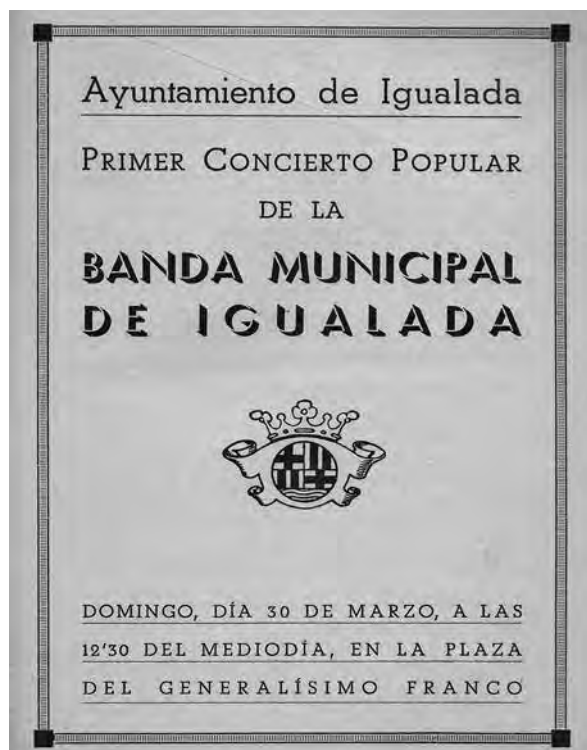
La Banda Municipal d'Igualada va actuar per primera vegada amb caràcter oficial a la festa del segon aniversari de l'anomenada Liberación, el 22 de gener de 1941. I, com a acte de presentació a la ciutat, va oferir un primer concert popular a la plaça anomenada aleshores del *Generalísimo Franco*, el 30 de març del mateix any.

Dins el programa de mà d'aquell primer concert, a més de fer una petita explicació del repertori de l'actuació, la comissió de la Banda Municipal signava l'escrit següent:

«La reciente creación de la Banda Municipal de Igualada por el M. Ilre Ayuntamiento viene a constituir un paso avanzado a la cultura musical de nuestra ciudad querida, innovación importantísima que sin duda alguna ha de satisfacer y halagar el espíritu de los igualadinos por esta especie de cariño que depositamos en lo que probablemente podemos llamar “nuestro”; porque la Banda Municipal de Igualada, tal como determina la fuerza de la proposición de su título es de Igualada y por lo tanto una cosa intrínsecamente “nuestra”».

Al mateix programa de mà, hi constava que la seva missió era la de cultivar i propagar la música entre les multituds *«para hacer de esta excelsa manifestación del Arte, este lenguaje que sugiere estados de alma indefinibles y misteriosos...»*.

El repertori escollit per a aquell concert va ser el de *«los autores más representativos de las Escuelas, Española, Alemana, Francesa e Italiana; Albéniz y Falla que caracterizan a la Música puramente española y cuyas obras se han popularizado internacional-*

mente: Wagner y Schubert que encarnan al genio alemán; César Frank, llamado con propiedad y acierto el Padre de la Música Moderna Francesa; y Rosini el más destacado operista de la Italia del “Bel Canto”».

ELS INTÈRPRETS

En l'etapa del mestre Just, els músics de la Banda Municipal tocaven dos o més instruments, un de la família del vent i l'altre de la família de la corda. Aquest fet era molt comú, per tal d'adaptar-se així a les necessitats de cada moment: quan la Banda feia la funció d'Orquestra Simfònica, era ineludible disposar d'instruments de corda; i per a les processons i marxes, s'utilitzaven instruments de vent, més manejables. No cal dir que els dos formats també disposaven d'instruments de percussió.

Al programa de mà del primer concert trobem dades sobre el perfil de músics que iniciarien la seva tasca, dirigida al públic igualadí:

1944

BANDA DE MUSICA DE IGUALADA

Gues 194

Triunfal Orquesta

Adelino Casulleras	70	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Baudilio Sala	70	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Miguel Prim	70	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Salvador Riera	70	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Pedro Morera	55	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
José Mestre	55	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Juan Montaner	55	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Juan Servitje	55	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Manuel Morera	40	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
José M. Guma	40	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
José M. Oriol	55	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

635

Dinamica Orquesta

		ENERO	FEB.	MAR.	ABRIL	MAYO	JUNIO	JULIO	AGOS.	SEPT.	OCT.	NOV.	DIC.
Jose Jordana	40	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ramon Pujol	55	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
José Pages	55	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Ricardo Rubí	40	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Antonio Morros	40	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

230

Orquesta Juventud

José Morera	55	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
José Brunet	40	x	x	x	x	<i>Baja</i>									

Varios

Juan Just	145	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
I. Castelltort	40	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Francisco Albiol	55	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Isidro Roig	40	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
J. Baga	40	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Ramon Jaume	40	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
J. Miquel	25	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Rafols	15	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Balcells	15	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
Albiol (hijo)	25	x	x	x	x	<i>Baja</i>									

440.

Prin' Reals

1305
1400
1400
1400
1305
1335
1335
1335
1335
1335
1335
1305

Subvención Liquido: 1.558,40 Ptas

La Banda en format simfònic (font: família Elmeua Just)

«Una selección de los más valiosos elementos musicales de nuestra ciudad, y de aprovechados alumnos de la Escuela de Música del Centro Nacional, pretende recabar con sus actuaciones la simpatía de sus conciudadanos, depositando en su labor, toda su buena voluntad e inteligencia para lograr —y se está en camino de ello— una Corporación Musical que llene de legítimo orgullo a la ciudad de Igualada, y dignifique al Municipio que acaba de innovarla.

Que el Primer Concierto Popular, sea la salutación cariñosa que la Banda Municipal de Igualada tributa a su querido público Igualadino».

Segons consta al llistat d'assistència d'actuacions i mensualitats, els seus integrants eren professors i membres de les orquestres de la ciutat, i també hi havia alumnes del mateix Conservatori, tots ells incentivats per un petit sou de l'Ajuntament i diferenciat segons el nivell de formació. En un informe fet pels integrants de la Banda de l'any 1954, es diu: «La Banda se mantiene desde algunos años mas bien por el aspecto moral de ciudadana que por la parte remunerativa...», i veiem que és habitual que els músics sol·licitin a l'Ajuntament millores econòmiques.

En les actuacions, els músics portaven un uniforme que els identificava i, en aquella època, alguns dels instruments també eren de propietat municipal. Actualment, alguns d'aquells instruments es conserven al Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal

de l'Anoia i entre ells s'hi troba una corneta, una trompa natural, un bombardí, una tuba i un trombó de pistons, entre altres instruments. Solament tenim notícia que van ser ingressats al Museu l'any 1983 per part de l'Ajuntament.

REORGANITZACIÓ

L'any 1958, la Banda abandona el nom de Municipal i els intèrprets ja no perceben mensualitats, sinó que obtenen una subvenció de l'Ajuntament per les actuacions dutes a terme.

Amb la mort del mestre Just, el seu fundador i ànima, l'any 1960, els representants de les orquestres locals —que són també els qui, a la vegada, formen la Banda—, es reuneixen el 14 de juny d'aquell mateix any per reorganitzar-se. En aquella trobada s'acorda que cal insistir en la conveniència de renovar alguns uniformes que daten del 1940 i que es presenten gairebé inutilitzables per l'ús excessiu.

S'acorda nomenar director de la Banda de Música d'Igualada Josep Maria Oriol i Murt, deixeble de Gratacòs, Borgunyó i Joan Just. Instrumentista de piano, tenora i flauta, va ser director del Conservatori de Música de l'Ateneu Igualadí entre 1963 i 1983. Oriol i Murt va estar al capdavant de la Banda de la seva ciutat durant vuit anys, en els quals, a poc a poc, va anar disminuint el nombre de músics, i en certes actuacions

es feien esforços per contractar músics dels pobles veïns, fins que l'entitat va fer una davallada. Així queda palès l'any 1969, ja que en la Cavalcada de Reis d'aquell any la Comissió de Reis opta per posar altaveus a les carrosses.

ANYS DE BUIDOR

Segurament el títol d'aquest article pot ser enganyós, ja que la Banda de Música d'Igualada com a tal va desintegrar-se durant la dècada dels setanta. I per què diem que fa 75 anys, si no ha tingut sempre continuïtat? Doncs perquè durant una època hi ha hagut altres agrupacions de músics de la ciutat que han fet sonar els instruments de vent i percussió, aparentment sota el nom de l'entitat. Quan el 1970 la Banda de Música va tancar les portes, altres orquestres de la ciutat com la Triunfal Orquestra van cobrir les festes assenyalades.⁷ De fet, els músics continuaven sent sempre els mateixos, i el públic, que sempre veia les mateixes cares, no percebia els canvis.

En algunes ocasions, com per a la Cavalcada de Reis, també es recorria a la contractació d'altres orquestres de fora de la ciutat quan no es disposava del conjunt local i, per tant, prenien el relleu les bandes de Bellpuig i Miralcamp d'Urgell (1969-1974). No ens entretindrem a citar tot el llistat de bandes foranes que tocaven soles o en certs anys acompanyades per la banda local, però com és sabut per alguns, altres bandes provinents del sud tocaven amb bon nivell l'*Himne del Patge Faruk*. A tall d'anècdota i per fer paleses les condicions climatològiques no sempre favorables, citarem la Unió Musical La Artística de Sant Jaume d'Enveja que va venir a Igualada l'any 1984 i va merèixer aquest comentari de la Comissió de Reis:⁸ «Encara que aquesta última banda no ha vingut preparada

per a la gran nevada, els seus components han gaudit al màxim de la festa i han dit que “tornaran un altre dia; això sí, però, sense neu”».

En el cas dels Tres Tombs, la Banda de Música d'Igualada que coneixem avui no hi va ser contractada fins a partir de 1987. Fins aleshores hi van tocar altres formacions, com la Banda del Regimiento de Numancia (1965-1970, 1981-1982), la Banda de la Guàrdia Urbana de Barcelona (1971-1979) i les orquestres Caravana i Rosaleda (1980).

LA REFUNDACIÓ

Després de més de deu anys d'inactivitat com a Banda de Música d'Igualada, la formació es va refundar l'any 1983, de la mà de Josep M. Oriol i Llanas, fill de l'anterior director. Es va crear com a Banda del Conservatori de l'Ateneu, i és en aquesta nova etapa que s'entrellacen i s'enriqueixen dues generacions diferenciades: els antics membres de l'etapa de Josep M. Oriol i Murt i els joves estudiants de música del Conservatori que s'hi incorporen.

L'any 1989 van néixer els estatuts que van fer d'aquella Banda del Conservatori la renovada Banda de Música d'Igualada. Aquests nous acords van ser els fonaments de base associativa per regularitzar la nova Banda, que es constituïa amb els fins següents: «fer difusió de la música en tots els seus aspectes, tant en el seu ensenyament com en la seva interpretació, en el sentit més ampli; revitalitzar i ampliar l'àmbit musical de la ciutat; facilitar l'exercici dels seus coneixements musicals als alumnes del Conservatori Elemental de la Ciutat, principalment els instruments de vent i percussió».

Després de la direcció de Josep M. Oriol i Llanas, diversos directors van alternar-se la batuta en un període de molts canvis en la direcció (1990-2011): David Riba, Modest Nicolàs,

7. Vegeu àmplia informació sobre la Triunfal Orquestra a TOMÀS I ELIAS, Jordi, *Josep Mata i Balart: música i ceramista*. Masquefa: Ajuntament, 2008.

8. FARRÉS I FLORENSA, Joan, *Reis d'Igualada... Nit d'il·lusió*. Igualada: Comissió Cavalcada de Reis, 2003.

Joan Roca, Jordi Tarrida, Daniel Gasulla, Jaume Domingo, Jordi Vilaró i Carles Segarra.

En els darrers anys, Jaume Domingo va emprendre projectes com la creació d'una Banda de nens que fomentés la música entre els més petits i que servís de planter per a la Banda de Música d'Igualada.

LA BANDA, AVUI

Des de l'any 2012, Concepció Ramió n'és la directora musical i és qui ha incentivat dos *stage* de Banda Simfònica, en els quals la Banda ha col·laborat. Aquests estades han tingut com a objectiu millorar la qualitat musical dels seus intèrprets, incorporar nous membres a la Banda i recuperar i ampliar altres estils i gèneres musicals al repertori d'aquesta formació: sardanes, músiques de pel·lícula, marxes o danses, entre altres.

A més de la secció de marxa, la Banda ha recobrat el format de concerts simfònics i ha participat en els actes de la ciutat, i més recentment, en un intercanvi amb la Banda de Terrassa.

La Banda ha format i encara forma part, de manera activa i primordial, de quasi totes les manifestacions festives, cíviques i musicals d'Igualada. El calendari musical, a més d'altres concerts, inclou la Cavalcada de Reis, Sant Antoni Abat i els Tres Tombs, les Processons del barri de Fàtima, la processó del Sant Crist, la Festa Major i Santa Cecília.

El repertori musical d'aquestes festes es recull, precisament, en una única obra creada aquest mateix any per Concepció Ramió: *Carmina Aqualatensia*. Aquesta obra recopilatòria incorpora totes les peces del cicle de l'any d'Igualada i és relligada amb el motiu musical de *La Patera*, l'única melodia intrínsecament igualadina. Juntament amb *La Patera*, també inclou el valset d'*Els Tres Tombs*, arranjat per Josep M. Oriol i Llanas; *Passió a Fàtima* de Daniel Gasulla; *Acataments a Sant Bartomeu* arranjats per Joan Just; i el nou imaginari festiu compost per Concepció Ramió: *Conxita Teixidora*, *L'Àliga*

d'Igualada (Dansa i Passant) i *Tonet Blanquer*. Tanca el cicle musical d'aquesta obra la música que més s'identifica amb la Banda de Música d'Igualada: la *Marxa del Patge Faruk*, de Joan Just.

Avui, els intèrprets de la Banda de Música d'Igualada —amb un mínim de nivell mitjà d'estudis musicals— acostumen a ser especialistes en un únic instrument. L'essència, encara avui, és la de portar la música als carrers d'Igualada i a d'altres indrets del país.

REFLEXIONS FINALS

Aquest article és una manera de mostrar, i reivindicar, un dels veritables tresors de les tradicions festives d'Igualada: la música que és interpretada en directe a peu de carrer i que és possible gràcies a un grup de persones que dediquen moltes hores a organitzar-se i a assajar i que finalment surten a tocar a l'aire lliure, siguin quines siguin les inclemències del temps. Aquella Banda que qualsevol persona té l'oportunitat d'escoltar, sense distincions d'edat, procedència o estatus social.

Així, doncs, cal valorar com n'és d'important aquest col·lectiu de persones que, amb el seu esforç i il·lusió, aconsegueixen transmetre no només el que llegeixen a la partitura, sinó que també ens traslladen emocions com les de la nit de Reis.

Finalment, també hem d'estar agraïts al llegat dels antecessors que un bon dia van aventurar-se a tocar les primeres notes i que, al llarg d'aquests anys, i no sempre amb el camí planer, ens han permès mantenir viva aquella música, la que ja forma part de nosaltres.

GLÒRIA MESTRE DALMAU (Igualada, 1984) és bibliotecària i documentalista. Actualment treballa a la Biblioteca Central d'Igualada i és flautista a la Banda de Música d'Igualada. El seu avi, el músic Josep Mestre i Llacuna, va ser integrant del primer grup de músics de la Banda Municipal d'Igualada.